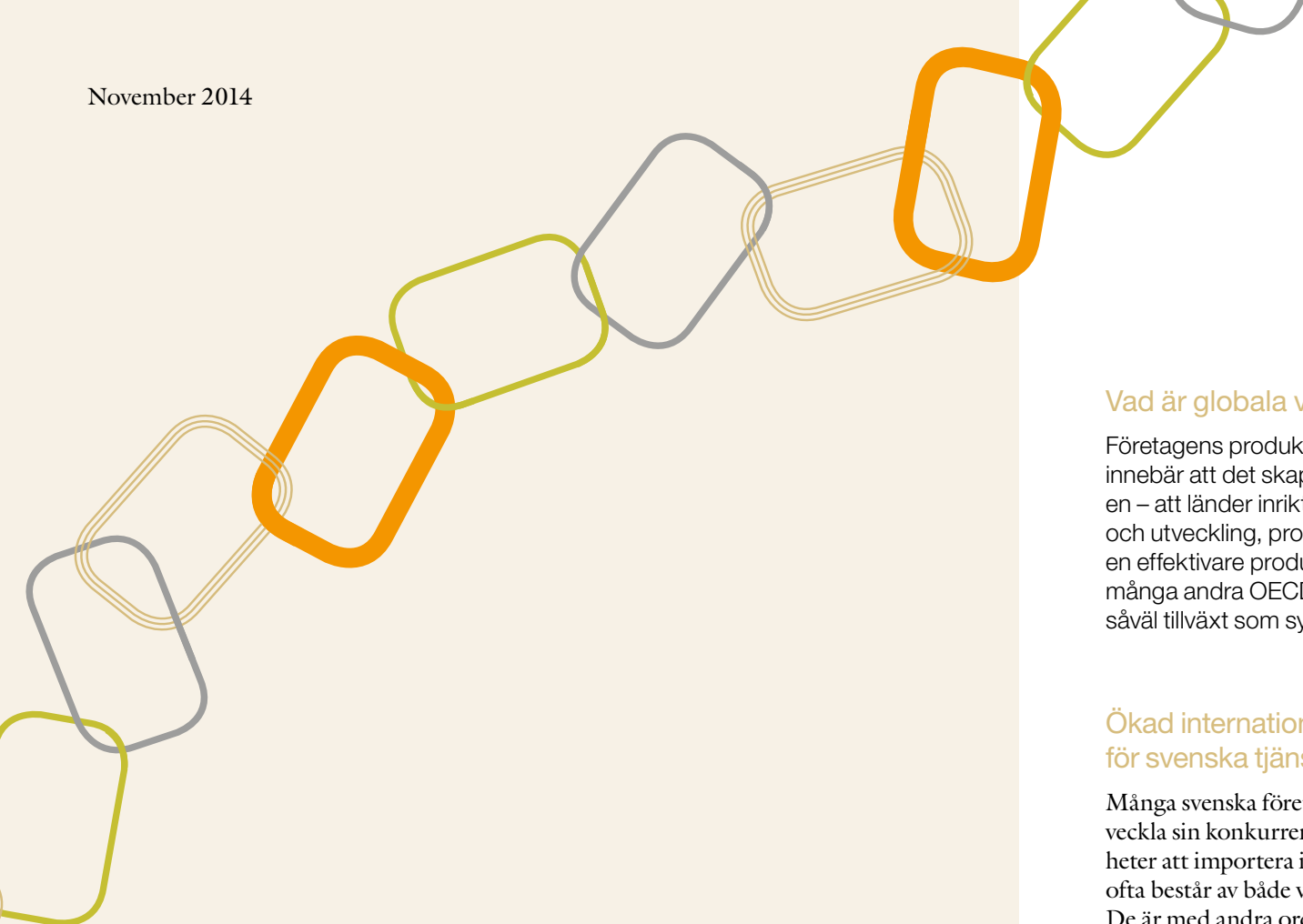

GLO BALA VÄR DEK EDJ OR

- ökat importinnehåll och
ökat konkurrenstryck

almeGa

Vad är globala värdekedjor?

Företagens produktion blir allt mer fragmenterad och utspridd över världen. Det innebär att det skapas så kallade globala värdekedjor. Den ökade specialiseringen – att länder inriktar sig på olika delar av produktionsprocessen -t.ex. forskning och utveckling, produktion av insatsvaror, marknadsföring m.m.-har bidragit till en effektivare produktion och ett högre förädlingsvärde för Sverige, men även för många andra OECD-länder. De globala värdekedjorna har därför stor inverkan på såväl tillväxt som sysselsättning i olika länder.

Ökad internationell konkurrens för svenska tjänsteföretag

Många svenska företag har svårt att utveckla sin konkurrenskraft utan möjligheter att importera insatsprodukter, som ofta består av både varor och tjänster. De är med andra ord ofta beroende av import av insatsvaror och insatstjänster som inte produceras i Sverige på ett kostnadseffektivt sätt.¹ Den här fragmenteringen och specialiseringen har blivit alltmer nödvändig för att företag ska vara internationellt konkurrenskraftiga.

En ny undersökning från SCB² visar att både industrin och tjänstesektorn under senare år flyttat även stödtjänster

för sin verksamhet till utlandet för att öka sin effektivitet och konkurrenskraft. Detta kan betecknas som ett trendskifte och är ytterligare ett led i utvecklingen mot globala värdekedjor. Av stödtjänsterna är det främst administration samt ledningsfunktioner som flyttats ut, men även FoU- samt IT-tjänster. Det är alltså skillnad mot tidigare, då det främst var kärnverksamhet som flyttades ut och inte tjänster som används som insats i produktionen i Sverige.

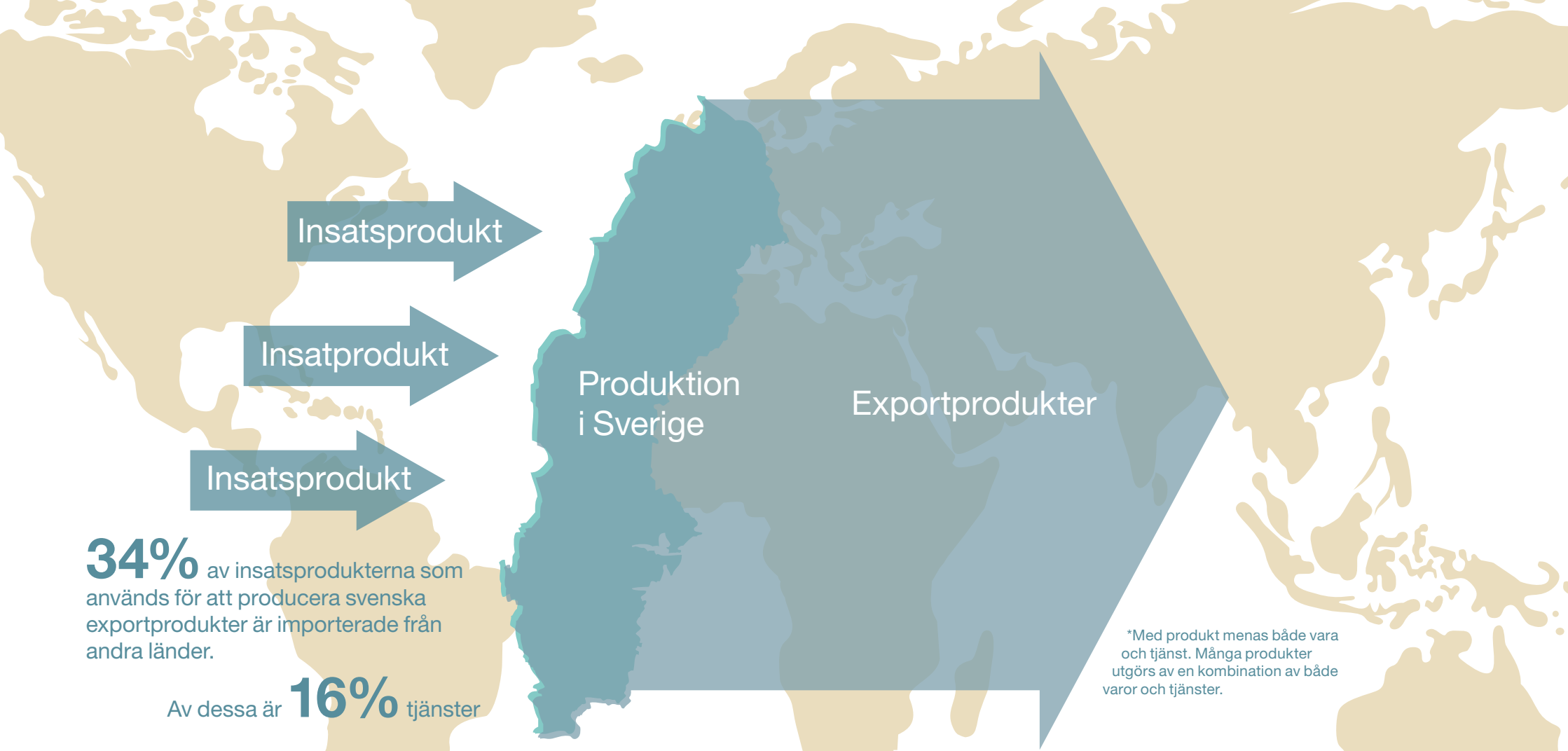
Andelen importerade insatsprodukter i Sverige har ökat från 23 procent 1995 till drygt 27 procent 2010.³ Tittar man på importandelen i enbart Sveriges export så är den ännu högre, cirka 34 procent, en ökning från 28 procent 1995.⁴ Det ökade importinnehållet i exporten

1 Kommerskollegium, Made in Sweden, A New Perspective on the Relationship between Sweden's Exports and Imports, 2011.

2 Se *Globala värdekedjor och flytt av verksamhet*, SCB, Ekonomisk statistik/Näringslivets struktur, rapport 2013.

3 WIOD (World Input Output Database), EU 2014.

4 OECD, TiVA, Basic decomposition of gross exports.

34% av insatsprodukterna som används för att producera svenska exportprodukter är importerade från andra länder.

Av dessa är **16%** tjänster

är alltså ett resultat av den ökade fragmenteringen av produktionen i globala värdekedjor. Det har lett till att Sverige och många andra länder fått ett ökat förädlingsvärde och framväxt av en mer kunskapsintensiv tjänsteproduktion.

Tittar man enbart på importen av insatstjänster till produktionen i Sverige så har den ökat från 7 procent 1995 till 10

procent 2010.⁵ Mostvarande siffra för import av insatstjänster till enbart produktionen av Sveriges exportprodukter visar en ökning från 12 till 16 procent under samma period.⁶ Det innebär att svenska tjänsteföretag i allt större utsträckning utsätts för internationell konkurrens, eftersom allt fler utländska företag levererar insatstjänster till svensk produktion.

⁵ WIOD.

⁶ OECD, Service industry value added embodied in gross exports by source, (TIVA).

Störst andel insatsprodukter från branschen företagstjänster

Vad är det då för typ av insatstjänster som importeras? Totalt sett så är det framförallt olika typer företagstjänster som importeras. De utgör 4,6 procent av den totala importen av insatsprodukter till Sverige och är därmed den bransch som levererar störst andel insatsprodukter från utlandet till Sverige jämfört med andra branscher. Det

*Med produkt menas både vara och tjänst. Många produkter utgörs av en kombination av både varor och tjänster.

är också importandelen av företags-tjänster som ökat mest under perioden 1995-2010, från 2,6 procent till 4,6 procent. Vägtransport samt post och telekommunikation är andra exempel på insatstjänster där importen ökat under samma period.⁷

⁷ WIOD.

Ökad prispress för företags-tjänster

Som tidigare nämnts så är det importen av företagstjänster som ökat mest av alla insatsprodukter. Tittar man närmare på prisutvecklingen av dessa tjänster ser man också en tydlig avmattning i prisökningstakten. Från att ha legat på runt 3 procent före krisen 2009 låg den under andra kvartalet 2014 på endast 0,5 procent, se diagram 1. En förklaring till detta kan vara den ökade internationella konkurrensen.

Sveriges exportmarknadsandel minskar

Utvecklingen av svensk export utifrån ett förädlingsvärdeperspektiv visar på en tydlig trend - Sverige tappar exportmarknadsandelar. Att beräkna exportmarknadsandelar utifrån länders förädlingsvärden är ett mer rättvisande sätt att räkna dessa andelar. Ett lands exportmarknadsandel visar hur stor del ett lands export av förädlingsvärde utgör av den totala exporten av förädlingsvärde i världen. Det skiljer sig från det traditionella sättet att beräkna exportsmarknadsandelar, då man mäter ett lands bruttoexport i relation till världens totala bruttoexport. I bruttoexporten ingår även importerade varor och tjänster, medan förädlingsvärdemåttet exkluderat importinnehållet i exporten. Det nya sättet att mäta marknadsandelar ger en mer renodlad bild av hur länders egen produktion hävdar sig på världsmarknaden, och har blivit möjligt tack vare nya databaser från bland

annat OECD, som kartlägger flödet av förädlingsvärde mellan länder.

I takt med att trenden fortsätter mot ökad specialisering och globala värdekedjor ökar motivet till varför export av förädlingsvärde är ett bättre mått på länders konkurrenskraft.

När man mäter världsmarknadsandelar utifrån förädlingsvärde hade Sverige en exportmarknadsandel på 1,5 procent år 1995, men fram till 2009 hade den gradvis minskat till 1,2 procent. Den ökade specialiseringen och fragmenteringen av produktionen har visserligen höjt förädlingsvärdet i Sverige, men motsvarande förädlingsvärde i konkurrentländer har ökat ännu mer.

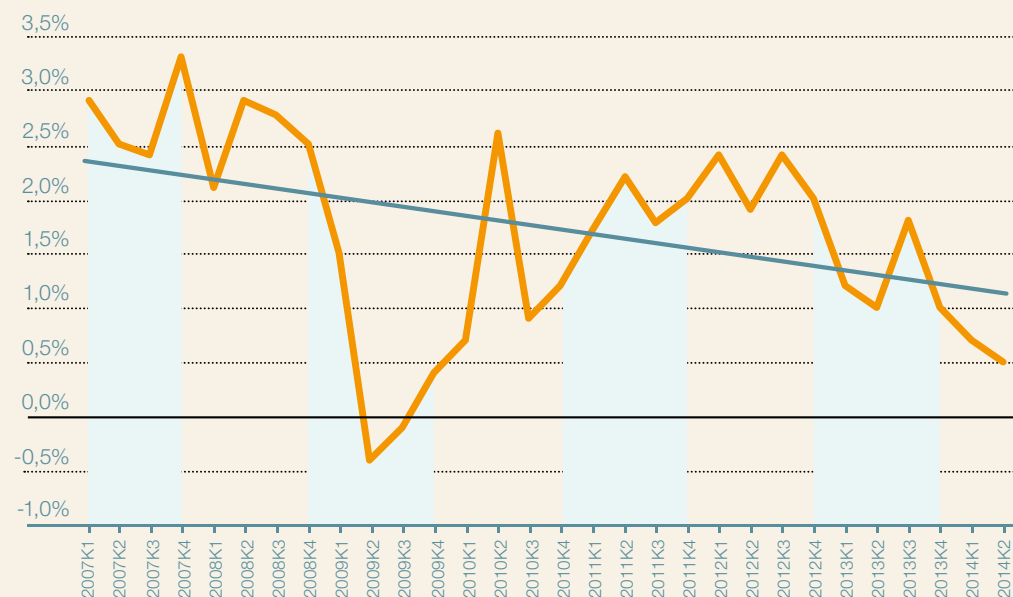
Sverige förlorar marknadsandelar inom flertalet branscher förutom inom gruvnäringen där marknadsandelen är oförändrad, samt inom företagstjänster, där man ökat sina marknadsandelar med 0,6 procentenheter under perioden 1995-2009, från 1,5 till 2,1 procent.

Att Sverige vinner andelar på världsmarknaden för företagstjänster är ett gott tecken, som tyder på att Sverige visat stark konkurrenskraft inom just området företagstjänster.⁸

⁸ Se vidare Almegas konjunkturrapport *Sverige tappar andelar på exportmarknaden*, oktober 2013.

Diagram 1:
Företagstjänster*, årlig procentuell prisökningstakt, 2007-kvartal 2 2014, Sverige

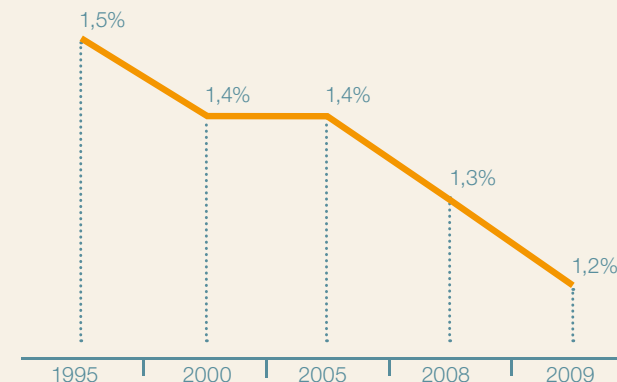
*Med företagstjänster avses här verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik samt finans- och försäkringsverksamhet enligt SCB:s tjänsteprisindex.

Källa: SCB (Tjänsteprisindex).

Diagram 2:
Exportmarknadsandelar*, export av förädlingsvärde, Sverige 1995-2009

*Exportmarknadsandelar visar hur stor del ett lands export av förädlingsvärde utgör av den totala exporten av förädlingsvärde i världen.

Källa: OECD

Tillgång på rätt kompetens avgörande för Sveriges konkurrenskraft

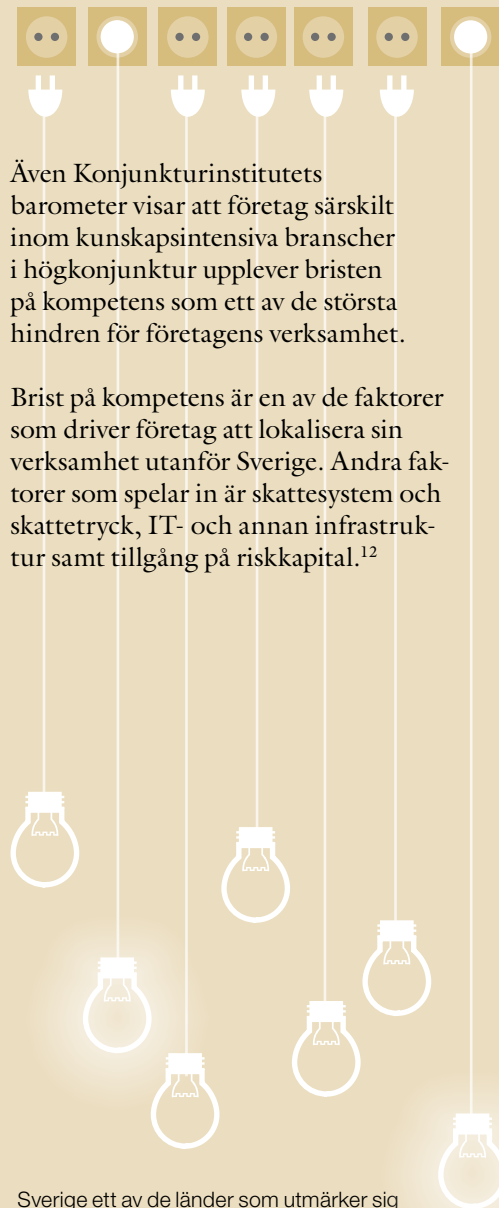
Att svenska företag ingår i globala värdekedjor har haft en positiv effekt på svensk produktivitet och höjt landets förädlingsvärde. Det har dock, som tidigare nämnts lett till en omstrukturering av typen av arbetstillfällen i Sverige.⁹ Det är framför allt inom de kunskapsintensiva tjänstebranscherna som jobben skapats tack vare efterfrågan från exportindustrin och även övriga delar av ekonomin.

Vilka faktorer blir då viktiga för att företagen även i fortsättningen ska välja att placera sina kunskapsintensiva verksamheter i Sverige? Ökningen av de kunskapsintensiva jobben i Sverige har lett till att efterfrågan på kunskapsintensiv arbetskraft ökat snabbare än utbudet av den, vilket lett till stora matchningsproblem. Enligt OECD är Sverige ett av de länder som utmärker sig med en markant försämrad matchning på arbetsmarknaden¹⁰. Det här visar sig inte minst om man tittar på Sveriges *Beveridgekurva*, som visar sambandet mellan utvecklingen av andelen arbetslösa av arbetskraften samt andelen lediga platser, så kallade jobbvakanser. Den visar att arbetslösheten i Sverige har blivit högre trots samma nivå på andelen lediga jobbvakanser.¹¹

9 Globala Värdekedjor och Tillväxtpolitik, Tillväxtanalys, februari 2014.

10 Se OECD *Employment Outlook*, 2012.

11 Se Almegas Konjunkturrapport *Långdragen återbättring*, april 2013.

Även Konjunkturinstitutets barometer visar att företag särskilt inom kunskapsintensiva branscher i högkonjunktur upplever bristen på kompetens som ett av de största hindren för företagets verksamhet.

Brist på kompetens är en av de faktorer som driver företag att lokalisera sin verksamhet utanför Sverige. Andra faktorer som spelar in är skattesystem och skattetryck, IT- och annan infrastruktur samt tillgång på riskkapital.¹²

Sverige ett av de länder som utmärker sig med en markant försämrad matchning på arbetsmarknaden. En anledning är att efterfrågan på kunskapsintensiv arbetskraft har ökat snabbare än utbudet av den.

12 Svenskt Näringslivs Företagarpanel, fjärde kvartalet 2009.

Mer om detta kan du läsa i rapporten **"Företagstjänster – allt viktigare för Sveriges produktion och konkurrenskraft"** från Almega. Rapporten finns på almega.se

Kontakt:

Linnea Kvist, ekonomisk analytiker
tel: 08-762 66 21
epost: linnea.kvist@almega.se

Lena Hagman, chefekonom
tel: 08-762 69 61
epost: lena.hagman@almega.se

ALMEGA